

КУШМАРДЖАК

СЕРГІЙ «КОЛОС» МАРТИНЮК

КУШМАРДЖАК

Роман

«НАШ ФОРМАТ» · Київ · 2024

[Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті nashformat.ua](https://nashformat.ua)

УДК 821.161.2'06-3п.2

М 29

Мартинюк Сергій, «Колос»

М 29 Кушмарджак : роман. — К. : Наш Формат, 2024. — 504 с.

ISBN 978-617-8120-73-3 (паперове видання)

ISBN 978-617-8120-74-0 (електронне видання)

Ярослав Дорош, дивом уцілілий у боях за Ловайськ, після повернення до рідних П'яних Мостів намагається пристосуватися до звичного життя. Однак пережите на фронті та підживлені війною травми дитинства не дають вирватися із зачарованого кола минулого. Час, улюблена справа і робота над застосунком із ШП роблять своє, та цей недовгий спокій порушують нове несподіване кохання й місцевий кримінальний авторитет.

Руйнація сім'ї, таємнича смерть колеги, постійні флешбеки війни з привидами минулого, шлях помсти, що не лишає вибору, і почвара з дитячих жахів, яка знову змушує головного героя з острахом вглядатися в пітьму. Це божевілля чи все відбувається насправді?

Проте шляху назад нема. Цього разу він зробить усе правильно.

УДК 821.161.2'06-3п.2

Книжка містить обценну лексику
і сцени насильства.

ISBN 978-617-8120-73-3 (паперове видання)
ISBN 978-617-8120-74-0 (електронне видання)

Усі права застережено
© Мартинюк С., текст, 2023
© ТОВ «НФ», виключна ліцензія на видання,
оригінал-макет, 2023

[Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті nashformat.ua](https://nashformat.ua)

ЗМІСТ

Зачин	Літо, 2014
9	399
Осінь, 2015	Осінь, 2015
14	417
Літо, 1993	Осінь, 1993
108	458
Осінь, 2015	Осінь, 2015
142	474
Літо, 1993	Епілог
249	497
Осінь, 2015	Подяки
295	502

Жінкам, які мене рятували

Не чути було, щоб двері
зачинялись — мабуть, вони так і
залишили їх відчиненими, як то
буває в квартирах, де трапилося
велике лихо.

Франц Кафка. «Перевтілення»

Щомісяця, щотижня він робив
вибір і розплющував очі для того,
щоб прожити ще один
день у цьому світі.

Ганья Янагіхара. «Маленьке життя»

Вибори-шмибори, випив би, грошей би,
Дощ іде, човен пливе,
І Іран каже, що буде війна...
А в мене навіть рушниці нема.

«Мертвий Півень». «Холодно»

Зачин

Березень, 2022

— **Л**ьоня, не налягай! — Огрядна приземкувата жінка вихоплює з рук чоловіка пакет соку й ховає до картатої сумки в узголів'ї лежанки, на якій вони сидять. У підвалі вогко, але тепло. Жені здається, що він пропах тутешньою сирістю й мишачим послідом до скону.

Низька стеля тисне на голову, але звикаєш і до цього.

— На Сухомлинського вчора розстріляли з танка сім'ю з дітьми, — голос дідугана в чорній дублянці поверх домашнього халата, через яку він схожий на пиякуватого батюшку, звучить скрадливо і щемко. Згори долинає вибух. Перший за пів години. Лампа на стіні кілька разів блимає, але продовжує горіти. У кутку хтось починає плакати. З чийогось телефона тихо звучить тужлива іспаномовна музика. — Денацифікатори йобані.

— Усе сходиться, не може не сходитися... — бурмоче літня жінка із сусіднього будинку, від якого лишилися тільки стіни з обвугленими очницями розкурочених вікон і вирв. У завалах будинку вона знайшла віцілу ікону з Миколаєм Чудотворцем і тепер не випускає її з рук. Жені здається, що жінка говорить сама із собою й рано чи пізно неодмінно переб'є всіх у сховищі. В ім'я свого милосердного Бога. — Біблія не бреше. Згадайте вершників апокаліпсису... Спочатку на білому коні прибуває Чума. Чим вам не ковід? Потім, на червоному, Війна. Третій вершник, на вороному коні, Голод. І останній, четвертий, на білому, сама Смерть.

— Светка, перестань нести беліберду, — з притиском каже дід Іван. — І без тебе тошно.

Баба Галя, вкрита біло-зеленим коциком, лежить боком на розкладачці і вдячно дивиться сумними очима на діда. Останні дні їй геть кепсько. То тиск підніметься, то серце нагадає про себе іржавими лещатами болю. Завидна, коли вщухають обстріли, а росіяни не нишпорять районом у пошуках недограбованого, не шманають і не обнюхують людей, чи часом не перестріли *фашистського пособника*, дід Іван виводить її на вулицю і вони гуляють попід руку двором. Іноді він потайки пригощає бабу шоколадними цукерками — і та винувато, по-дитячому сором'язливо усміхається. Де старий бере ті цукерки, Женья не знає.

— Якщо то правда й наші перейшли Війницю... — дідуган у дублянці чуває потилицю, його губи розтягуються в ніяковій усмішці. Від старого тхне сцями. Від кожного з них тут тхне.

— То ще нічо не значить. Рускі з кадиrowцями отаборилися в кожному третьому дворі.

— Ми в сірій зоні, а це значить, що на лінії вогню... — долітає чоловічий голос із неосвітленого кутка. Усі зараз замовкають.

Вони тут — наче кроти. Темрява, прокопчена багаттями, на яких вони прямо в підвалі готують їжу в особливо гарячі дні. Зварена на свічках кава. Відро замість туалету в кінці коридору. Гнітюча невідомість і страх, що їх ніхто не збирається рятувати. *Прилетить — не прилетить*, от і все життя. Від учорашнього оптимізму після раптової появи світла не залишилося і сліду. Пусті балачки про те, що їм важливо триматися купи, дратують і найзатятіших жителюбів.

Женья обводить поглядом присутніх, близько двох десятків здебільшого старших людей, які з різних причин не змогли чи не схотіли виїхати з міста, і нудно зітхає. *Чисто тобі санаторій для престарілих*. З молодших тут лише він та жінка з півторарічною дівчинкою, яка не злазить із маминих рук відтоді, як вони прибилися до підвалу. Вона, як і пророчиця апокаліпсису, — із сусіднього будинку.

Днями він спробував з увічливості заговорити з нею, спитав, чи не потрібна їй допомога, але жінка лише скрушно похитала головою й розридалася. Потім дід сказав йому нишком, що русня вбила її сина та чоловіка. *Тому вона й не поїхала*. Дивно, подумав Женья, але промовчав.

— Ти куди? — Дід Іван міцно хапається сухими пальцями за його зап'ястя. Кремезний, неговіркий і підозріливо напружений. Дід боїться, що внука схоплять бородаті чеченці або клишоногі молокососи з-під Ростова, а далі хтозна-як буде... Якщо пощастить, Женю відпустять, а ні, то потягнуть у підвал, допитуватимуть, катуватимуть і пустять у потилицю кулю. Скільки таких ні за що страчених по місту, вони дізнаються або згодом, або ніколи. Тому дід наказує вдень на вулицю не потикатися.

— Додому. Туди й назад. Павербанк заберу заряджений.

— Сиди, стріляють же... — цідить дід, але Женя висмикує руку, встає із застеленого пледом ящика й, петляючи між людей, іде до виходу. Ніхто не звертає на нього уваги. Тут кожен за себе. Максимум — за своїх рідних. Такі правила життя на війні. За тижні після двадцять четвертого він засвоїв ту галіму науку, як табличку множення. Як і те, що люди надто драматизують питання життя та смерті. У свої п'ятнадцять він уже достатньо дорослий, аби приймати безумовне та невідворотне як даність і робити те, що вважає за потрібне.

На вулиці після затхлого підвалу солодко пахне ранньою весною і димом. Хочеться просто стояти й дихати. Не думати про танки на сусідніх вулицях і смердючі тіла на тротуарах, — забирати їх орки не дають. Темну запону вечірнього неба над старою військовою частиною осяває заграва. Здалеку чути тягучий, надсадний свист і вибух. *Міни*. Женя навчився розрізняти і шурхіт «градів», і гул авіації, і гуркотіння танків, і глухе пукання ППО. Найстрашніше, коли стріляє танк: виходу не чути, та за останні перед прильотом частки секунди виття таке, що кишки в животі стискаються, а від переляку хочеться вгризатися зубами в асфальт.

Бите скло під ногами рипить по-зрадницьки голосно. Жені здається, що його чує все місто. Два похапцем збиті хрести на клумбі скидаються на пару заблукалих у сутінках дітей. Він досі не звик до їхньої тут присутності. Якби не спокій, який він навчився видобувати із себе, ніби якісь корисні копалини, він би давно звивнувся.

У під'їзді моторошна тиша — ні тобі післяробочих сварок, ні крикливих телевізорів з котами, ні брязкоту посуду із запахом горохового супу, ні блатняку від вічно бухого дяді Стьопа, якого якути застрелили ще в лютому, коли той лазив ранковою Парковою і шукав, де би похмелитися.

Удома Женья не роззувається. Навряд чи баба Галя дорікне йому зараз. У дивом уцілілому кухонному вікні — дід заклеїв його малярним скотчем — Женья натрапляє на круглясту дірку. Куля пробила скло, стіну у ванній кімнаті й застрягла в плитці. Обачно підсвічуючи телефонним ліхтариком, Женья обмацує пальцями ямку в стіні. *Сувенірічик би.*

Щоб провітрити сиру й застоюну дитячу, Женья обережно відчиняє вікно. Знадвору чути кроки, та, дослухавшись, він розуміє, що знову параноїть. На підвіконні лежить мамина книжка. Та, що вийшла *опісля*. Прочитати її Женья поки що не наважується. Іноді бере в руки, гладить приємну на дотик матову обкладинку, розглядає чорно-біле мамине фото, знехочу розгортає, пробігає очима куций напис «присвячую моїм найліпшим Ярику та Жені» і кладе на місце. Хоча якогось особливого місця в книжки немає. Де покладуть.

На телефоні одна довбана поділка. *Ти як?* Повідомлення не доставлено. *Звісно.* Добре, що світло ввімкнули й він зарядив павербанк. Та як надовго? За Віту йому нічого переживати. Вона з батьками в Ужгороді. На відміну від багатьох інших, їм пощастило проскочити евакуаційними коридорами, по яких русаки відпрацьовували бойові навички. Після їхнього від'їзду, поки був хоча б якийсь зв'язок, вони ще переписувалися, та Женья знав, що так, як було, уже ніколи не буде.

По-перше, Віта образилася, що він відмовився їхати з ними. *Я не кину тут діда з бабою, ти шо,* сказав він, і то була правда, навіть якби проти тієї правди пішли старі Дороші. *Якби ще вони прогнулися, тоді окей, але ж ти знаєш мого діда — він упертий як баран.* Як і ти, вирвалося у Віти. Вона розридалася, і Женю це збісило. *Не розумієш, чи шо?* Віта не розуміла і плакала. Так було щоразу, коли щось ішло не за її планом. Вона не тримала в собі нічого зайвого.

По-друге, те її дурне запитання. *Ти мене любиш?* Він не знав, що відповісти. До найменших подробиць пам'ятав, як вони курили

траву після шкільного благодійного балу в актовій залі з білим роялем і як із Віти спала сукня, під якою не було трусиків. Такого не забудеш. Тому, напевно, він її любив, та коли навколо щодня вбивають людей, а собаки гризуть трупи на вулицях, думати про любов важко. Навіть тепер, коли багато що стало звичним.

Женя зачиняє вікно в дитячій, безшелесним привидом обходить решту квартири, бере павербанк і наближається до входних дверей. Найменше, чого він зараз хоче, це повертатися в підвал. За ніч у ліжку, здається, він готовий віддати все. Женя відчиняє двері й завмирає. Перш ніж усвідомлює, що перед ним людина, з пам'яті нестримним роєм голодних почвар вириваються спомини, від яких по його ногах тече тепла сеча.

— Ти?

Осінь, 2015

1

— Я рику, збуди Женю... Він за останній тиждень ні разу не прийшов до школи вчасно, — у горлі Дарки немов застряг шмат наждачного паперу. Бракувало тільки захворіти й тиждень або два провалятися в ліжку. Безпомічною, злою на світ амебою, якою вона ставала щоразу, коли хворіла. На щастя, Дарка знала, що річ в іншому, не в застуді, і те *інше* нагадувало про себе не тільки подразненим горлом. Лоскїтлива, майже невагома ніжність крепдешинового кімоно й відсутність спідньої білизни під ним лише підсилювали відчуття оголеної вразливості. Перед сном, аби заспокоїтися, вона читала Фіцджеральда, але нічого з прочитаного не пам'ятала.

— Ти мене чуєш?

— Ага. Доброго ранку.

Ярик кривулястим кроком рушив зі спальні до кімнати сина. Його голі п'яти лунко заляскали підлогою. Дарка, дивлячись чоловікові в спину, знов подумала, що з такою ходою Ярик мав би важити не менш як п'ять центнерів. Знайома плоть і пів тонни свинцю, які він притягнув у собі зі Сходу. Якби вони жили в багатоквартирному будинку й над нею совалися такі тиранозаври, комусь довелося б пережити ще один льодовиковий період.

Дарка різко здригнулася від гучного цикання. Сонний Ярик зачепив дверну ручку, вилаявся, тернув долонею подряпину й почалапав далі коридором. Щоразу, коли таке траплялося, він грозив замінити ті *йобані ручки*, але забував про те, щойно рани на руках затягувалися першою шкіркою.

На сніданок Дарка приготувала омлет із беконом і тости із житнього хліба. Нарізала твердий сир і овочі. Заварила фруктовий чай для себе й для Жени. Каву Ярик для себе останнім часом готував сам. У тональності хороших, далеко не її спогадів, звучав Кріс Рі, «Looking for the Summer», і Дарка несвідомо мугикала під носа мотив приспіву.

Простору кухню заливало сліпуче вересневе сонце. Ранішнє, виспане й настирливе, неначе лампа над столом у морзі. Вологими, розм'якими від води пальцями Дарка взяла айфон, щоб зафіксувати, як безжально й водночас ніжно світло пронизувало її худорляві руки, хороводи ледь видимих пилинок у повітрі й обжиті нею до найменших деталей стіни.

Руки на світлинах у смартфоні вийшли мертвотно блідими.

— Як спалося?

Сонний Женья сів за кухонний стіл із телефоном у руках і відповів настільки нерозбірливо, що це дужче нагадувало котячий нявкіт, ніж людську мову.

Осінь чарувала і, як завжди, пробуджувала заспані тривоги.

Коли Жени було три, якийсь час він поводився як цуценя: лазив на чотирьох, їв з тарілки на підлозі, гавкав у магазинах і за святковими столами, кусав близьких за ноги, вив, як вовчєня, й навідріз відмовлявся ідентифікувати себе людиною. Забава затяглася на тижні. Коли постало питання дитячого садка й того, як Женья впишеться в нову для себе екосистему, вони звернулися до фахівця. Знайомий психолог їх заспокоїв, запевнивши, що таку поведінку потрібно сприймати як гру: прецедентів з дітьми, які стали б собаками чи котами, офіційна наука не знає.

На запитання Дарки, чому з ним відбуваються ці метаморфози, психолог відповів, що причин здебільшого дві: або Женья обожнює чотирилапих друзів, або — і то найпоширеніша причина — йому критично бракує уваги й ласки рідних. Дарці таке пояснення не сподобалося. Вона вважала себе чудовою, хоча й не ідеальною матір'ю.

Зрештою, невдовзі Женья з теми собак збився.

— Мені повторити питання?

— Все ок, я просто ненавиджу вставати в цю срану школу... — Женья невдоволено копирсався в тарілці з омлетом. З одного вуха стирчав навушник. Очі не зводили погляду з обпертого на чашку телефона. *Класичний ранок сім'ї Дорошів*. Часом Дарка уявляла, як смачно розмазує синовим обличчям їжу на тарілці. Утім, не більше.

— Фільтруємо мову, Жень.

— Вибач, мам. Але те, що я маю щоранку пертися на цю каторгу, псує мені настрій із перших хвилин дня. НЕ-ХО-ЧУ!

— Ми з тобою про це вже говорили, і не раз... Слухай, а без телефона поснідати слабо? — Вона обережно зиркнула на екран старенького айфона. Сьогодні Женья дивився на ютубі розбір якоїсь «стрілялки». Учора — документалку про акул-убивць. На минулому тижні — фільм про атомне бомбардування Японії. На уроці природознавства він припустив, що рано чи пізно ракети SpaceX повернуться на Землю зі смертоносним вірусом або коконами ксеноморфів. А наприкінці першого навчального року розповідав перед класом, що в дев'ятнадцятому столітті на англійських фабриках робили спеціально підсвічені мальовидла привидів, аби працівники нічних змін не засинали. Женья пропонував учительці запровадити таке й у школі, зважаючи на нудний навчальний процес. — У тебе в школі все гаразд?

— По ходу, без телефона сніданок не з'їсться. Так, чемпіон? — Ярик прийняв душ і одягнувся в темно-сині джинси з коричневою сорочкою. Від нього пахло її улюбленими парфумами. Цитрус, кедр, ваніль і нотки чогось дражливо солодкого зі стобаксової пляшечки від «Шанель». Пахло так гостро, що хотілося прямо тут і впитися губами в його тверду жилаву шию. Днями вона бачила в інстаграмі знайомої журналістки мем про *фантомний пеніс* — явище, коли жінку не трахають, а та все одно відчуває в собі чоловіка. — Х'юстон, боюся, через інтернет ви мене геть не чуєте.

— Чую, але мені цілих вісім років. Інтернет — це моє життя. А ще в мене болить голова...

— Давай поміряємо температуру... — на автоматі зірвалася Дарка. Стегна виснажено гули.

— Якби в мене була температура, я б це відчув... — Женья не відводив погляду від телефона.

— Дід Іван, коли ще не був дідом, а був як ти, називав такі симптоми запаленням хитрощів... — обіззався Ярик. Женья мовчав і, на-смішкувато скривившись, неохоче длубав омлет. — Виникають, коли організм противиться школі. Тому або їмо сніданок і дивимосся в телефон, або не дивимосся в телефон, але сніданок їмо все одно. Причому в темпі вальсу.

— Вєсь у собі. Вєсь у тата. — Дарка захрумтіла тостом, на якому тануло вершкове масло. Про градусник вона забула. Женья здавався цілком здоровим, а часи, коли вона потерпала від лєдь не садистської гіперопіки, на щастя, залишилися в минулому.

— Ти про що?

— Ти теж останні місяці в собі.

— Я не в собі, а в роботі, — Ярик перестав їсти і доскіпливо зиркнув на дружину. Його пальці вчепилися у свіжозідрану подряпину на руці, і Дарка подумала, що не встигла навіть зачесатися до сніданку.

— Ну звісно, в роботі. Саме роботу я й мала на увазі. — У горлі дерло, навіть ретельно пережовані шматки тоста створювали дискомфорт. До завтра все мине й відчуття притупляться до розмитих спогадів, але зараз від цієї короткочасної млости та терпкої шорсткості всередині мимоволі зводило ноги. Вона воліла не думати про потім.

— Жека, а ти знаєш, що коли дитина кривляється і її злякати, є велика ймовірність, що вона лишиться з перекособоченою пикою назавжди?

Женья з недовірливою гримасою глипнув на батька.

— Це стосується тільки дітей? Хочеш сказати, дорослих неможливо злякати? — увага малого перемкнулася на Ярика. Він зацікавлено чекав пояснень.

— Злякати можна всіх, але дорослі не такі вразливі, як діти.

— Думаю, це повна фігня, тат.

— Все може бути, але я пам'ятаю одного хлопця з дитинства... Казали, що якось він кривлявся над колодязем, кричав різну фігню, а тоді звідти шуганула пара кажанів. Чувак злякався так, що чуло все село. Після того він дуже рідко виходив на люди. Хіба вечорами... і то — в капюшоні.

— Припини, — Дарка гладила своє праве коліно.

— Не вірю... Думаю, це побрехенька дорослих, яким не вистачає слів, щоб порозумітися зі своїми дітьми, — Женья жував омлет з тостом і всміхався. Здавався рішуче вдоволеним і певним своїх сил та резюмувань.

Женья, як і Ярик, мав твердолобий характер і ніколи не дозволяв Дарці забувати про це. Не любив програвати, мав загострене відчуття справедливості, а коли щось йшло не так, навіть якщо то були дрібниці, наприклад відсутність улюбленого морозива в магазині, траплялися справжні катаклізми. Проте Дарка пам'ятала, що таке бути єдиною дитиною в сім'ї. Знала, що в житті є етапи, які потрібно перетерпіти, аби рухатися далі.

Однак ті риси не заважали Женьї бути кмітливим і спостережливим. Дитиною з мисленням, що виходило далеко за рамки шкільної програми. Він обожнював фантастику, комікси і стару гітарну музику з фільмів. Цитував улюблених героїв, авторів та музикантів. Знав, хто такий Рідлі Скотт, і міг пояснити, чому його останні фільми зі всесвіту Чужих — лайно.

Інколи Дарку його передчасна дорослість лякала.

Її б воля — Женья лишався б маленьким усе життя.

— Як успіхи з книжкою? — несподіване запитання Ярика збентежило Дарку.

— Хочеш про це поговорити? — ніжне погладження коліна перейшло в нервові чухання. Доросле життя — теж срана школа. Ранкові підйоми, протести, сніданки, необов'язкові розмови на автоплоті й абсолютне нерозуміння того, хто ти, куди й нащо. Врешті-решт, непомітно набута сміливість визнавати свої поразки. — Успіхи так собі, чесно кажучи... Ще трохи — і видавці ловитимуть мене на прогулянках.

— А тобі що важливіше: написати книжку чи видати її?

Перед Яриком виблискувала вже порожня тарілка. Кави собі він не приготував. Дарка здивувалася.

— Ти на щось натякаєш?

— Просто роздумую вголос, — *забагато серйозних запитань як для такого ранку*, відзначила Дарка. Здавалося, що хтось устав не з тієї ноги й вирішив доїкатися до всіх. Дайте ганчір'яному чоловіку холодної води або погладьте йому спинку. — Дякую за смачний сніданок.

— У мене є кілька нових ідей, та вони поки що в розробці... Намагаюся зрозуміти, наскільки мій головний герой — жертва, а наскільки — покидьок.

На вулиці такий голий вересень, а вона мається чортзна-чим. *Книжка в сумці, хуй на думці*, говорили колись. Дарка замислилася, чи не забагато в її думках сексу. Час збігає швидше, ніж вона могла припустити десять років тому.

— Цікаво. — Ярик устав з-за столу й пішов із кухні.

Дарка дивилася, як Женья взувався, і допомогла йому надягти наплічник. Поряд збирався чоловік. Краєм ока вона спостерігала за його важкими смиканими рухами та скупюю лінією губ. У поставі Ярика проглядала затята нервозність і бажання здаватися людиною, у якій все під контролем. Так деякі люди дивляться фільми жахів: аби менше боятися, лишають розмір віконця плеєра на ноуті крихітним.

— Гарного дня! — Дарка поцілувала в теплу щоку Женю, і той не встиг ухилитися. Віднедавна мамині поцілунки видавалися йому чимось не надто хлопчачим.

— Успішно попрацювати. Люблю, — Ярик тицьнувся сухими губами в Дарчину скроню, і вона замкнула за ними двері. Пальці Ярика тремтіли. Знову. І знову він мовчав.

Прихилившись спиною до дверей, з руками, затиснутими поміж ногами, вона хвилини зо три заціпеніло дивилась у стіну перед собою. Оторопіло роззявила рота, ніби хотіла закричати, але звідти вихлюпнулася хіба чайна ложка німоти. Потому хиткою ходою рушила на кухню, відчинила шафу й витягла з-за банки з булгуром пачку «вінстона» із запальничкою. *Сьогодні можна.*

Накинувши на халат м'ятної барви кардиган, Дарка пішла на веранду. Сонце згори цілилося в неї тисячами невидимих дул. Звечора сіявся дрібний дощик, але від нього не залилося і сліду.

Раз на тиждень вона дозволяла собі потайки від Ярика викурити на вулиці ранкову цигарку, розсівшись в улюбленому кріслі. Він її куріння не схвалював, але, найімовірніше, і не підозрював про воскресіння старої звички. То були чудові хвилини глибокої собіналежності.

Цей закуток П'яних Мостів їй подобався. Попри деяку містечковість тутешніх місць та людей, які їх населяли. У пошуках

комфортного темпоритму іноді плентаєшся світом чи не все життя — і так його й не знаходиш. Певно, їй пощастило. Хоча б у чомусь.

Дарці подобалася рипуча гойдалка на задньому дворі, що звисала з гілки розлогої яблуні, справдешний поліський ліс із височезними королівськими соснами, порослий мохом хребет древньої вантажівки на облюбованій ними галявині і звивисті лісові стежки. Подобалися круті гранітні каньйони, первісні болота з їхніми химерними легендами, жива тиша Старого Берега, його живописні двори в садках і вулиця, на якій вони жили. По ній, із набитими городиною й молочкою сумками, сунули вдосвіта на ринок люди з дальніх околиць і ближніх сіл. Іноді вона перепиняла їх, купувала чорниці, малину, кріп або молоду картоплю. Дарка любила спостерігати за світом зі своєї веранди й думати, що вона бачить усе, та для інших лишається непоміченою.

У сучасніших лабіринтах Нового Берега жило багато «київських», частина яких чи не щодня мотала туди й назад між потішною глибинкою і столичним хаосом. З тамтого боку повноводі Війниці вирувало інше життя. На позір демократичніше і стрімкіше. По-своєму цікаве, але інше.

Дарка почувалася тут як удома, хоча, щоб звикнути, знадобився час.

Сусід через дорогу імпував їй теж. Схожий на Гешера, героя Джозефа Гордона-Левітта, з однойменного фільму кінця нульових. Затуманілий погляд, що відштовхує й водночас вабить. Щось, чого тверезим розумом і не роздивишся.

Якось вони курили разом. Він, розперезавшись, захоплено згадував про музичне минуле. Тури Європою. Відомий лейбл. Альбом на вінілі. П'яних бікс на бекстейджі. Рік у Празі, пів року у Відні. Наркоту. Втрачену любов з Рима. Здається, сусіда звали Вітею, та Дарка точно не пам'ятала. Вона досі плутала сусідські обличчя та імена. Нині Вітя стирчав на техно, дивився нудні британські серіали й більш ніж рік відсиджувався в хаті покійних баби з дідом. Офіційна версія — втомився від життя. Інші версії Дарку не цікавили.

Вона бачила, як Вітя подеколи вилазив із барлога на ранкове подвір'я старого різьбленого будинку з вицвіло червоними стінами

та загратованими вікнами. Традиційно з голим висхлим торсом. Спрагло викурював косяк, після чого нерухомо валявся на дитячому батуті. Десь по той бік їхнього обійстя, якщо вірити Ярику, за відрогом соснової посадки, розкинувся цвинтар домашніх тварин. Туди її ще не заносило. Та й тварин вони не тримали.

Можливо, якби Вітя частіше мив свою вовкулацьку голову, говорити про його сексуальність можна було предметніше. Але Дарка у свої тридцять три вважала себе достатньо стриманою та мудрою, щоб не поводитися як липкошкіра малолітка, на яку звернув увагу старший шкет на розтраханому «мінську» із сусідньої вулиці.

— Сусідко, привіт! — гукнув Вітя зі сходинок свого будинку. Тілом пробігли двісті двадцять, помножені на чотири. *Кілька сердечних тактів, і вона там — на подвір'ї через дорогу.* Настрій відповідний — безпричинно елегійний, осінній, ніби створений для довгих спідниць, прогулянок та необов'язкових передобідніх інтрижок.

Дарка відповіла сусідові недбалим помахом руки і з очікуваним кайфом закурила. У такі миті, хай вони і тривали недовго, Дарка сприймала своє вроджене відчуття самотності як покликання. Як найдовершеніший стан світопроживання. Потому зазвичай приходили нудота, відраза і клаустрофобія, наче її силоміць увіпхнули в ці життя, свідомість і тіло.

Та це буде згодом. Зараз Дарчине тіло приємно вібрало. Зап'ястя, стегна з гомілками, шия, губи, сідниці. Дим наповнював груди приємною важкістю, прибавав до землі, ніжно впокорював ранковий розгاردіаш у голові. Цю колючу, хижку непромовленість між ними. Колись у когось вона читала про *корабель*, який тоне не тоді, коли у воді, а коли вода в ньому. Щось про внутрішнє та його осмислену незалежність від зовнішнього.

Про себе раптово нагадало подразнене горло. Закашлявшись, Дарка мимоволі пригадала опівнічну суперечку з Яриком і те, як глибоко він опісля увійшов у її ротик. Ноги імпульсивно стислися. Вона подумала, що сьогодні неодмінно сяде за новий роман.

Коли Дорош опинявся за кермом, його миттєво попускало. У голові з'являлася холодна зосередженість, у руках — відчуття контролю й мети, що визначала сенс руху.

— Другий пілот пристебнувся? — Він поглянув у дзеркальце заднього огляду на сина. Жовта вітрівка, червоно-чорна картата сорочка під нею й телефон у руках.

— Єс, кеп! — Женья з усмішкою відсалютував батькові, і вони виїхали з подвір'я на Стару Садову. Школа була неподалік, якраз на межі приватного сектору й центральної частини Мостів. Убитий маршрутці, яка раз на двадцять хвилин курсувала Садовою в бік центру, Ярик не довіряв. Хоча з наступного навчального року, і Дарка з тим погоджувалася, малому доведеться стати більш самостійним. Можливо, варто записати його у «Пласт».

Секунд із десять Ярик вивчав сконцентроване обличчя сина. Його вольові губи, миловиду світлу щокатість юного церковного служки, акуратний ніс, мініатюрну родимку над верхньою губою, Дарчину темноокість і пасмо чорного волосся на чолі.

Ярика не раз навідувала думка, що Женья — *не зовсім* його. І річ не в біології. Хоча в ній теж. Женья був стовідсотковим продовженням Дарки — її незалежності, впізнаваної ходи, мислення й навіть звички дивитися на людей — примруженим поглядом людини, яка знала *щось більше*. Втім, хоч як крути, а з фото восьмирічного Ярика в батьківському альбомі на нього витріщався викапаний Женья...

Ярик посадив айфон у телефонотримач, під'єднав його до системи й запустив ШІ.

— Доброго ранку, Ярослав! Як настрої? — з колонок зазвучав приємний дівочий голос.

— Привіт. Все ок. Нічого особливого. — Він проковтнув раптово виниклу в горлі грудку сухої землі. — Що сьогодні з погодою?

— Зараз на вулиці чотирнадцять градусів тепла, ближче до обіду температура сягне двадцяти трьох градусів. Без опадів. Небо ясне. Вітер південно-східний — п'ять-десять метрів за секунду. Чудова нагода, щоб послухати новий альбом «Alabama Shakes», у перший тиждень появи якого...

— Увімкни краще радіо і якісь новини.

— Я можу розповісти сама.

— Знаю, але давай обійдемося радіо. — У салоні заторохтів показово серйозний голос радіоведучого. Дорош, секунду повагавшись, вимкнув ШІ і спробував вникнути в почуте. Силовики в Раді, арешт нардепа, заяви Авакова про теракт під стінами парламенту, корупційний скандал, сутички на сербсько-угорському кордоні, затримання офіцера контррозвідки СБУ, перекритий вкладниками прогорілого банку Хрещатик, доба в зоні АТО без втрат...

— Твоя «Сірі» — реальний топчик, тат. — Женья традиційно не відводив погляду від айфона.

— Це набагато цікавіше, — у голосі Ярика бринули неусвідомлені нотки гордості.

— Дасиш поюзати?

— Звісно, але не зараз.

— Ловлю на слові.

На найближчій маршрутній зупинці вони підібрали сусіда, який жив із дружиною й парою доньок через будинок від них. Сусід був невимовно голосним та балакучим, мав кілька м'ясних лавок, про які говорив як про бізнес-імперію національного масштабу, і спілкувався з Яриком так, ніби вони дружили з дитсадка. На око Ігор Ханенко був віку Дороша, та його горді записини, дядьковита манера говорити й одягатися справляли враження, наче чоловіку перед тобою — не менш ніж сорок три.

— Здоров, Ярик! Як життя молоде? — останнє запитання Ігор, схоже, адресував Жені, але той, зайнятий телефоном, на появу сусіда в їхній «тойоті» ніяк не зреагував.

— Здоров. Пристібайся, — Ярик намагався бути ввічливим з малознайомими людьми, але вдавалося не завжди. Ще й цей вологий жаб'ячий потиск руки.

— Пристібаюся. Вибачай, що так нагло... Мій «аутлендик» сьогодні дав задню, хе-хе. Не заводиться старенький, і все. Не мав часу лізти під капот. Тре' в санстанцію. Дай Бог, у жовтні відкриємо нову точку в «Бридж-сіті»... Треба трохи бабок кинути в цю історію, але маю тримати марку. Знав би ти, скільки прийшлося попотіти, аби пробити оренду там... Все-таки головний торговий центр міста.

Кожен, за замовчуванням, має суперсилу, про існування якої не завжди й підозрює. Своєю Дорош вважав уміння вчасно хитати головою чи підтакувати в розмові, яка або геть не цікавила його, або він ніяк не міг врубитися в її суть.

Метрів за сто до повороту на Антонича, на центральному проспекті П'яних Мостів, починалася тягучка. Кілька тачок підтискали їх ззаду. Попереду блимали вогні поліцейських машин і швидкої. Ярик не пригадував, коли востаннє на Старій Садовій траплялася ДТП.

Коли їхня «тойота» виїхала на зустрічку перед аварійним трикутником на дорозі, першим, що він побачив, був темний, стоптаний, розшнурований черевик і кривавий, наче залишений недбалою рукою розчарованого в собі художника, мазок довжиною метрів з десять, на якому лежало накрите простирадлом тіло. *Тіло*, яке хтось десь чекав.

Поруч стояла ледь розвернута «газелька» з брудною білою кабіною, пара ментів, лікарі в халатах і худорлявий чоловік із цигаркою в руці, який знічено прихилився плечем до швидкої. Схоже, водій. Імовірно, потерпілий після удару зачепився об дно автівки і якийсь час сунувся асфальтом.

Перш ніж Ярик із гіркотою подумав, що хтось влітає у вічність на крилах своїх подвигів, а хтось — на бампері хирлявої «газельки», його вкрив зимний піт. Він уловив пронизливо їдку текстуру його запаху. Запах страху — його не сплутати із жодним іншим. На децицію секунди Дорош опинився далеко від комфортного салону «тойоти рав». Чув осатанілі крики зляканих, кинутих напризволяще людей, постріли з вибухами, свист у вухах і солодкавий дух соляри з паленим м'ясом. Щось горіло, повітря брижалося примарними складками поруйнованого простору.

— Тат, що там таке? — із заціпеніння Ярика вирвав голос Жені.

— Аварія. Просто аварія. Глянь на мене, — Дорош зустрівся в дзеркалі з поглядом сина. Повільно минаючи місце ДТП, вони намагалися *передивитися* один одного. Гра, у яку вони грали, коли було геть нудно і треба *вбити* час. Урешті Ярик капітулював, і Женя вдоволено відкинувся на спинку дитячого крісла.

— Наші дороги — наша біда. Скільки людей вони закатрупили... Та й взагалі. Як каже моя Светка, поки доїдеш маршрутною в центр

чи на Новий Берег, всі цицьки розтрясеш. Пів дня потім болять, — Ігор хихотів, але було несмішно.

Ярику не хотілося уявляти ні пишного бюста Светки, схожої на тренерку збірної жіночої колонії з волейболу, ні її глибокого грудного реготу.

Пригадав натомість учорашній вечір і груди Дарки. Настовбурчені соски, уперті в його жилаві стегна, і приємну м'якість під ними, яка з кожним наступним рухом усе дужче втискала в нього, вимагаючи ще більше наполегливості і твердості. Ярик любив її груди — розмір, форму, акуратні коричневі ареоли. Любив природність їхнього руху, свободи, гордої розбишакуватості. Любив займатися з нею коханням після того, як повернувся зі Сходу. Так, наче все це відбувалося з пістолетом у її роті. З дивним, але звабливим страхом у її очах.

Так трахалися дівчатка університетських часів, які не вилазили з убогих київських клубів. Дівчатка під чимось таким же дешевим. Не настільки вбиті, щоб продавати себе під Шулявським мостом, але надто простакуваті, щоб претендувати на щось більше. Дівчатка без гальм і упереджень. Він ніколи не говорив з ними про щось *серйозне*. Волів, щоб вони робили своє і вшивалися під три чорти. Іноді вони трахалися за понюшку чи вечерю.

З тим Дорошем він точно не пішов би зараз у розвідку.